

Valkonauha

1/2018

Kynttilänpäivästä
PÄÄSIÄISEEN
s. 20

YLISUKUPOLVISIA
taakkoja
s. 27

Rohkeasti
kohti
uutta

Sisältö

Valkonauha 1/2018

Pääkirjoitus	3
Paikallisyhdistykset toimivat	4
Runo puhuu	8
Työ ja sen tekijä	12
Yhteiskunnan päättäjän puheenvuoro	14
Arkistojen aarteita – Turku	16
Koettelemusten sylissä – kukkikoon mantelipuu	18
Kynttiläpäivästä pääsiäiseen	20
Muistokirjoitus – Mirja Särkkä	23
Hengellinen kirjoitus	26
Ylisukupolvisia taakkoja	27
Kolme kysymystä yhteiskunnan päättäjälle	31
Postia lukijoilta	32
"Rakas rämä, mutta oma"	34

Julkaisija: Suomen Valkonauhaliitto

Toimituksen osoite:

Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki

puh. 091351 268

www.suomenvalkonauhaliitto.fi

irja.eskelinen@suomenvalkonauhaliitto.fi

Päätoimittaja: Pirkko Larkela

Toimitussihteeri: Irja Eskelinen

Toimituskunta: Tarja Heino, Arja Laiho, Marja Kariluoto, Anna-Mari Laine, Tuulikki Perho ja Pirjo Sipilä.

Taitto: Anne Tervahauta / Kuvitella

Lehti ilmestyy 4 numerona

Tilaushinta 15 euroa vsk

Painopaikka: Eräsalon Kirjapaino Oy, Tampere

ISSN-L 0355-7219, ISSN 0355-7219

(painettu)

ISSN 2242-0045 (verkkojulkaisu)

Etukannen kuva: Pixabay

Suomen Valkonauhaliitto – Förbundet Vita Bandet i Finland r.y.

Liitto on vuonna 1905 perustettu kristillisyhteiskunnallinen naisjärjestö, joka toimii yksilöiden, perheiden ja yhteiskunnan hyväksi. Liitto on jäsenenä World's Woman's Christian Temperance Unionissa. Liitto ottaa vastaan testamentteja ja lahjoituksia.

Pankkiyhteys: Danske Bank IBAN:FI98 8000 1100 0623 23

Puheenjohtaja

Diakonissa (eläk.), työnohjaaja Pirkko Larkela

Varapuheenjohtajat

Kotihoidon ohjaaja (eläk.) Elli Martikainen

Pankkivirkailija (eläk.) Tuulikki Perho

Pääsihteeri

Pastori Irja Eskelinen

Toimistos sihteeri

Nina Hurtamo

Liiton ylläpitämät

Valkonauhan Kotipesä Helsingissä

Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki

puh. 091351 268

Opiskelijakoti Helsingissä

Snellmaninkatu 27 D 18, 00170 Helsinki

Suur-Helsingin Valkonauha ry:n ylläpitämä

Liisankoti

Luotsikatu 4 E, 00160 Helsinki

Rohkeasti kohti uutta

Kulunut vuosi valkonauhatyössä on ollut mielenkiintoinen, haastava ja täynnä monia suuria tapahtumia. On ollut Mikkelin Valkonauhan 110-vuotisjuhla ja Hämeenlinnan Valkonauhan 50-vuotisjuhla. Viime vuonna saimme valmiiksi strategian, joka ohjaa toimintaamme tuleville vuosille. Päätehtävänä sen mukaan on edelleen ihmisen kaikinpuolinen tukeminen hänen pyrkiessään irti haitallisista riippuvuuksista ja niiden aiheuttamista ongelmista.

Strategiassa kiinnitetään huomiota vapaaehtoisten ja työntekijöitten kouluttamiseen niin, että apua tarvitsevien muuttuvat tarpeet tulevat riittävästi ymmärretyksi. Apua tarvitsevaa ihmistä autetaan pääsemään ”yksin pärjäämisen eetoksesta” edistämällä yhteisöllisyyttä, jossa vastavuoroisuus ihmisten välisessä kanssakäymisessä mahdollistuu.

Haasteita työlle riittää. Muutokset yhteiskunnassa eivät ole koskaan olleet niin suuret kuin aivan viime vuosina on ollut. Hyvin toimeentulevilla ihmisillä on yhä enemmän mahdollisuuksia tehdä valintoja esimerkiksi vapaa-ajan käytöstään. Valinnat tehdään usein omien mieltymysten mukaan. Toisten ihmisten auttaminen ei tahdo mahtua tähän.

Toisaalla taas ovat ne ihmiset, joille vaikkapa tietotekniikan käyttö on edelleenkin vierasta. He jäävät helposti palveluiden ulkopuolelle. He elävät kuin muukalaisena keskelläme. Näin saattaa käydä yksinäisille vanhukseille, joilta syystä tai toisesta puuttuu läheisten muodostama turvaverkko. Yksinäisyys myös altistaa ihmisen erilaisille riippuvuuksille.

Haasteen valkonauhatyölle asettaa myös se, että toimintaan sitoutuneita ihmisiä on vähän. Voidaksemme lähteä kohti uutta, pitäisi löytää ne ihmiset, joille valkonauhatyö muodostuu rakkaaksi ja joilla on mahdollisuus antaa työpanostaan ja aikaansa työhön. Parhaiten tämä tapahtuu henkilökohtaisten verkostojen kautta kertomalla valkonauhatyöstä. Kutsu tehtävään ja mukaan toimintaan on ennen kaikkea kutsu palvelemaan. Siitä lähti valkonauhatyö Suomessa. Siitä on menty rohkeasti eteenpäin.

Mikä työtä ohjaa? Jumalan rakkauden kokemisen kautta syntyneet rakkauden teot. Pelkkä puhe rakkaudesta on sanahelinää, sillä rakkaus on aina teko. Rakkauden teot voivat olla aivan arkisia tekoja: hymy, ystävällinen sana tai auttava kädenojennus kadun vilinässä tuntemattomalle ihmiselle.

"Mene ja tee sinä samoin!"

PIRKKO LARKELA
puheenjohtaja

Terveiset Oulusta

Miten ilahduttaisimme teitä hyvät valkonauhasisaremmet – lähettämme ajatuksissamme ihanan pehmeää lunta – ja paljon. Taitaapa sitä olla jo koko Suomessa. Talvinen luonto on parhaimmillaan. Vuosi on vaihtunut ja mm. venloja on jaettu, samoin vuoden urheilija valittu. Mekin teimme yhdistyksen tapahtumista yhteenvetoa vuodelta 2017.

Alkuvuodesta vieraili **Hannele Karikoski** kertomassa kuulumisia oululaisen lastenlääkäriin, **Leena Pasasen**, elämäntyöstä Ilembulan sairaalassa.

Huhtikuussa järjestimme musiikkitapahtuman restauroidussa Oulun Vanhassa Pappilassa. Esiintyjinä olivat Oulun ammattikorkeakoulun neljä opiskelijaa (piano, viulu, sopraano ja mezzosopraano). Järjestelyistä vastasimme kaikki yhdessä. Jaoimme

esiintyjille stipendit. Tuotot lahjoitimme Oulun Poikien Talolle. **Matti Rissanen** Poikien Talosta kertoi toiminnan kohdistuvan syrjäytyneisiin ja yksinäisiin 12–28-vuotiaisiin nuoriin.

Toukokuun lopussa, aurinkoisena päivänä, jaoimme stipendejä.

Vankilassa tapasimme kolme elämänmyönteistä tulevaisuuteen luottavaa nuorta ja Tervaväylän erityiskoulussa iloisia oppimishaluisia lapsia, joista kaksi sai stipendin. Opettajat olivat valinneet stipendien saajat henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisen perusteella.

Marraskuussa olimme voimaantumassa Helsingissä. Kiitos teille kaikille! Mikkelin ja Hämeenlinnan Valkonauhajat täyttivät vuosia. Juhlimme yhdessä heidän kanssaan. Onnittelumme vielä!

Suomi100 vuotta juhlistimme laulaen rakkaita ja tuttuja lauluja ystävyysiltamien merkeissä. Vieraileva säestäjä **Esiko Granroth** innosti meidät laulamaan täysin rinnoin. Taitava valkonauhasisaremmet, **Arja Vuori**, juonsi tilaisuuden runojen ja tarinoiden kera.

Joulukuussa ilahduttimme Hirosenkodein asukkaita 11 esiintyjän (6–11 v) voimin. Heidänkin työtään kannustimme pienillä stipendeillä.

'Saiturin' siivittäminä jäimme joululomalle.

Kiitos menneestä vuodesta ja yhteistyöstä kaikille jäsenille ja uteliasta innostusta vuodelle 2018!

Olemme tärkeitä toinen toisillemme!

Lämmöllä
MAIKKE ja ARJA

(MARITTA PIETILÄ HOLOPAINEN ja ARJA LAIHO)

Liiton strategiapäivä 25.11. pidettiin Kotipesässä.

Oulun Valkonauhan jäseniä Suomi 100 vuotta -juhlassa.

Konsertin esiintyjä kuitettavana.

KIITOS TUESTA

Oulun Poikien Talolla oli kunnia olla huh-tikuussa 2017 Oulun Valkonauha ry:n järjestämän musiikkimatinean tuotoista kertyneen 1125 euron suuruisen lahjoituksen kohteena. Henkilökohtainen kunnia oli myös päästä kuuntelemaan ensimmäistä kertaa elämässä klassista musiikkia livenä.

Lahjoitussummasta käytettiin 873 euroa Nuorten miesten Road Trip -ryhmän reissuun Helsinkiin ja Tallinaan. Reissu oli kaikille mukaan lähteneelle seitsemälle miehelle kesän ainoa reissu pois kotoa. Matkasta tehtiin myös opinnäytetyö. Oulun Valkonauha ry:n lisäksi Road Trippiin käytettiin myös muilta tahoilta saatuja lahjoituksia. Road Tripin kustannukset ilman palkkakuluja olivat noin 1500 euroa. Ilman

Valkonauhan ja muiden tahojen lahjoituksia tämä reissu ei olisi ollut mahdollinen. Iso kiitos siis vielä kerran.

Loput 252 euroa käytettiin teatterikäyntiin, sillä kävimme katsomassa Oulun kaupunginteatterissa nauruhermoja kutkuttavan Pieleen meni -esityksen 13 nuoren kanssa. Useat esitykseen osallistuneista eivät olleet aikoihin käyneet teatterissa. Kaikkien osallistujien mukaan Pieleen meni -esitys oli paras teatteriesitys, jonka he koskaan olivat nähneet.

Hyvää toiminnan ja yhteistyön vuotta 2018 toivottaen

MATTI RISSANEN

*Ohjaaja
Vuolle Setlementti/
Poikien Talo – Oulu*

Matti Rissanen toi Oulun Poikien Talon terveiset konserttiyleisölle.

KOKOUSKUTSU

Kutsu Suomen Valkonauhaliitto – Förbundet Vita Bandet i Finland ry:n sääntömääräiseen **kevätkokoukseen**, joka pidetään liiton Kotipesässä, Liisankatu 27 A 3, 00170 Helsinki **lauantaina 21.4.2018 alkaen kello 13.00**. Kevätkokouksen tehtävänä on päättää liiton sääntöjen 5.S:ssä mainitut kevätkokoukselle kuuluvat asiat. **Kokouskahvitus alkaen klo 11.30**.

Tervetuloa tapaamaan ystäviä ja verkostoitumaan jo kokousta edeltävään yhteiseen kahvihetkeemme!

Ilmoittautumiset tarjoulun vuoksi 13.4. mennessä puhelin 09-1351 268 tai nina.hurtamo@suomenvalkonauhaliitto.fi.

Joulukahvilla 9.12.2017

Inka Heilimo ja Valkonauhan viulu säestäjänä Taru Koivisto.

Juhlassa oli osanottajia eri puolilta maata. Vas. eturivissä Minna Saunders ja Elizabelle Laine Kaikkien naisten talolta Turusta, Pirkko Larkela ja Pekka Larkela.

Kuvat PIRJO SIPILÄ

Strategiapäivä 25.11.2017

Kuvat IRJA ESKELINEN

Liiton strategiapäivän 25.11. osanottajia. Vas. Pirjo Alatalo, Elli Martikainen, Kirsi Valkonen, Eeva Riittinen, Liisa Ahonen, Pirkko Larkela, Anna-Mari Laine, Jaana Rusko-Laitinen, Eila Hörkkö.

Strategiapäivä 25.11.2017

Vas. Nina Koskela, Eeva Riittinen, Kaarina Piiparinen, Irmeli Kaipainen ryhmätyössään.

Liisa Ahonen, Jaana Rusko-Laitinen, Sinikka Vilén ja Tuulikki Perho keittiön pöydän ympärillä.

Maritta Pietilä-Holopainen, Marita Saarela, Eila Hörkkö, Kirsi Valkonen.

Uunin edessä Seija Karjalainen, Nina Koskela.

Työskentelyä ohjasi Karoliina Nivari. (vas.)

Vas. Päivi Pennanen ja Kaarina Piiparinen.

”Voi joutua itkemään vähän, jos on antanut kesyttää itsensä.”

SAINT-EXUPÉRY

*Hyvä ei ole etsiä toista.
Hän sydämestämme vois
majan tehdä ja muuttaa sinne
ja vüpyä hetken ja matkata pois,
pois kauaksi tähdeltä tältä.*

*Ja muistoksi hältä
vain silmäämme kyynel, surun kukkiva rinne
ikituore ja vihreä rintaamme jäisi,
vain kaipaus jäisi.*

*Sen silmästä ikävänkyynel ei loista
kuka koskaan ei sieluunsa päästänyt toista,
kuka koskaan ei tohtinut kesyksi tulla.
Siis pistä, jos pükit on pistellä sulla,
mut köyhäksi silloin, niin köyhäksi jäät:
oman itsesi näät
sinä vain, sinä peili – oman itsesi peili.
Et heijasta toista, joka ehkä on kaukana tähdeltä tältä,
joka kauniiksi kuvaimen lohtia vois.*

*Hyvä ei ole etsiä toista.
Hyvä ei ole kesyksi tulla.
Sillä kyynel niin herkästi kirvota vois,
kun toinen on matkannut kauaksi pois,
pois kauaksi tähdeltä tältä.*

LAURA VIRKKI

teoksessa Koko päivän on satanut (WSOY 1953)

Näin Kristuksen –

*Näin Kristuksen, näin tiellä sattumalta.
Sain hymyn niin kuin saadaan tuttavalta –
ja ystävänä vastaan hymyilin.
Vaan kiire oli, kiire tietä jatkaa –
ja kumpikin me teimme omaa matkaa
ja etsijänä kulki kumpikin.*

*Näin Kristuksen, näin aivan sattumalta –
hän ohitseni riensi tervehtäin.
Näin Kristuksen – ja aivan sattumalta
myös oman elämäni tiellä näin.*

LAURA VIRKKI

teoksessa *Koko päivän on satanut* (WSOY 1953)

UUSI VARAPUHEENJOHTAJA ELLI MARTIKAINEN ESITTÄYTY

Minä henkilönä

Olen syntynyt tammi-
kuussa vuonna 1947
Suomen suurimpaan
ikäryhmään 12-lapsisen pien-
viljelijäperheen esikoiseksi. Meillä
kymmenellä elossa olevalla sisarella on
hyvä yhteishenki tänäänkin.

Kasvoin maalla saaristoisessa Puuma-
lassa. Kotini oli uskovainen, joten sain jo
sieltä kristilliset elämänarvot evääksi elä-
mäni. Tutuiksi tulivat pyhäkoulu, seu-

rat, kinkarit ja jumalan-
palvelukset.

Muutin vähän alle kak-
sikymppisenä Imatralle
työn perään ja sieltä ko-
dinhoitajakouluun.

Menimme mieheni **Kei-
jon** kanssa naimisiin vuonna
1971 kesällä kaksivuotisen opiske-
luni välivuonna. Muutin valmistuttuani
mieheni luo Lappeenrantaan. Meillä on
avioliitostamme kaksi lasta: tytär ja poi-
ka sekä yksi lapsenlapsi. Meille kaikille
on vapaaehtoistyö tärkeää ja olemmekin

aktiivisesti mukana erilaisissa toiminnoissa, kukin omalla tahollamme. Olen aina tuntenut sympatioita sellaisia ihmisiä kohtaan, joilla on elämässä vaikeuksia.

Minä olen käynyt kansakoulun jälkeen talouskoulun Lappeenrannassa, kodinhoitajakoulun Tampereella ja johtavan kodinhoitajan koulutuksen Orimattilassa sekä erilaisia perhe- ja vanhustyötä vahvistavia kursseja iltaopiskeluna kotipaikkakunnalla.

Päätyöni tein Lappeenrannan kaupungin palveluksessa perhe- ja vanhustyössä. Työvuosia tuli yhteensä 36 vuotta. Aluksi tein perhetyötä kodinhoitajana ja sitten vanhustyötä Johtavana kodinhoitajana/kotipalvelun ohjaajana/kotihoidon ohjaajana. Nimikkeet muuttuivat kolmeen kertaan. Sain tehdä kutsumustyötäni ja koinikin saaneeni henkistä palkkaa rahallisen palkan lisäksi. Nuorena minulla oli haaveena sosiaalityöntekijän, psykologin tai kodinhoitajan ammatit. Sainkin työssäni toteuttaa noita kaikkia.

Yhteisten asioiden hoito tuli tutuksi eri yhdistystoimintojen kautta monella tavalla.

Valkonauhatyöhön tulin mukaan eläkkeelle jäätyäni entisen työkaverini **Kaarina Piiparisen** kutsumana hänen jo ollessa toiminnassa mukana. Yhdistyksemme hallitukseen tarvittiin uusia toimijoita, joten minut valittiin sihteeriksi jo samana vuonna 2011. Liiton hallituksen varajäseneksi minut valittiin vuonna 2012. Nyt vuosien 2018–2019 kaudelle tulin valituksi liiton toiseksi varapuheenjohtajaksi, joka tuokin uusia haasteita. Koen valkonauhatyön antoisaksi ja tarpeelliseksi. Onkin ollut antoisaa saada tutustua erilaisiin ihmisiin eri puolelta Suomea.

Arkielämäni kuuluvat kuntosalilla käynnit ainakin pari kertaa viikossa, teatteri, musiikki ja ristikot. Mieluista on myös kaupunkimatkailu ulkomailla. Mökkielämä ja luonto lintuineen antaa paljon. Asumme kesällä mökillä, jossa minulla on pienimuotoista viljelyä tyrni- ja marjapensaineen.

Olen kiitollinen siitä, että saan olla vielä terveenä.

ELLI MARTIKAINEN
varapuheenjohtaja
1.1.2018 alkaen

UUSI TYÖNTEKIJÄ ESITTÄYTYY

Nimeni on **Azra Heldic**. Tulin Suomeen 10 vuotta sitten. Olen alun perin kotoisin Bosnia ja Hertsegovinasta, jossa olen suorittanut oikeustieteellisen tutkinnon maani pääkaupungissa Sarajevossa. Oikeustieteellisestä valmistuin joulukuussa vuonna 2006. Vuoden 2007 kesäkuussa muutin Suomeen. Opetusministeriöltä saadussa päätöksessä tutkintoni on tunnustettu Suo-

nessa (rinnastettu). Lasten kanssa kotona vietettyjen vuosien jälkeen kehitän nyt osaamistani ja rakennan verkostoja palkkatukityösuhteessa hanketyöntekijänä Kaikkien naisten talossa Turussa.

Työssäni olen saanut tavata monen eri kulttuurin naisia ja olla osana monipuo-

lista ja aktiivista yksilö- ja ryhmätoimintaa. Olen erittäin tyytyväinen, koska saan olla osana Turun toiminnan historiaa sekä olla avuksi tarvitseville. Ihmisoikeus on minun iso intohimo ja olen todella kiitollinen kun sain mahdollisuuden olla osa erittäin tärkeää hanketta.

Hei,

Olen **Johanna Ahtila**, 42-vuotias Hämeenlinnan vieressä Hattulassa asuva teologian opiskelija. Aiemmin elämäni varrella olen muun muassa opiskellut englantilaista filologiaa Turun yliopistossa ja työskennellyt sijaisena päiväkodeissa sekä lasten parissa muuallakin.

Valkonauhaan liityin vuoden 2015 syksyllä, kun minua oli ystävällisesti kutsuttu mukaan. Vastaanotto sekä meidän Hämeenlinnan yhdistyksessämme että liiton yhteyksissä oli todella lämmin ja sydämellinen, mikä sai olon heti silloin alussa tuntumaan oikein mukavalta, kotoisalta ja tervetulleelta. Tällä hetkellä olen Hämeenlinnan yhdistyksessä varapuheenjohtajana ja liiton hallituksessa varajäsenenä. Koen Valkonauhan arvot omikseni ja toimimisen siinä erittäin antoisaksi ja mielenkiintoiseksi. Esimerkiksi yhdistyksemme vierailut hoivakodeissa sekä vankilassa, joilla olen ollut mukana, ovat olleet hyvin koskettavia ja itselleni tärkeitä tilanteita. Olen todella kiitollinen, iloinen ja onnellinen, että saan olla mukana tässä hienossa ja arvokkaassa työssä ihanien ihmisten kanssa. Odotankin innolla, että pääsen jatkossa tutustumaan jo tuttuihin valkonauhalaisiin yhä paremmin ja toivottavasti kohtaamaan uusiakin ihmisiä.

Valkonauhan lisäksi tärkeitä asioita minulle ovat muun muassa usko ja Jumala-suhde, hengelliset tilaisuudet ja seura-

kunnan toimintaan osallistuminen (erityisesti pyhäkoulu-työ ja draamaryhmään osallistuminen), Toivoa naisille -työ (entinen Hanna-

työ), vainottujen kristittyjen ja muidenkin kärsivien asia, eläinten oikeudet, sukuseurassamme toimiminen sekä toki ystävät ja sukulaiset. Olen jo nuoresta saakka ollut kiinnostunut erityisesti vieraista kielistä ja historiasta (teologisessa tiedekunnassa pääaineeni on kirkkohistoria). Seurakunnan draamaryhmän myötä olen nyt innostunut mahdollisuudesta levittää evankeliumin sanomaa esittävän taiteen keinoin. Pidän paljon matkustamisesta ja eri puolilta maailmaa kotoisin olevien ihmisten kohtaamisesta. Helsingissä asuessani osallistuinkin aktiivisesti kansainvälisen seurakunnan IEC:n (International Evangelical Church in Finland) toimintaan, joka oli erittäin antoisaa ja jonka kautta sain tutustua moniin uusiin ihmisiin. Koen olevani yleensäkin hyvin seurallinen ja sosiaalinen ja nautin paljon keskusteluista ja toiminnasta muiden kanssa.

Toivottavasti taas pian mahdollisimman monen teistä kanssa tavataan!

Oikein paljon siunausta, johdatusta, iloa & aurinkoa kevääseenne toivottaen

JOHANNA

"Näen ensin toiset ja vasta sitten itseni"

Lappeenrantalaisen melko tuoreen valkonauhalaisen **Marjut Ropollyytikäisen** ihmisten auttamisen periaate on selkeä ja inhimillinen. Hän sai sen jo verenperintönä vanhemmiltaan ja käytännön esimerkkinä lapsuudenkodistaan. Nyt hän auttaa omaishoitajana miestään ja on valkonauhatyön lisäksi monessa mukana ammattitaustansa, järjestökokemuksensa ja elämänarvojensa saattelemana. Hän on tekijä, jolle mikään ei ole vierasta.

Lappeenrannan Valkonauhaosasto sai vuonna 2016 huokaista henkilövalinnoisaaan helpotuksesta kun Marjut Ropollyytikäinen liittyi jäseneksi ja valittiin yhdistyksen rahastonhoitajaksi. Pitkäaikainen puheenjohtaja ja rahastonhoitaja **Ritva Keränen** jäi tuolloin pois tehtävästä ja jatkajaksi valittiin Marjut, jota **Martta-Liisa Hietanen** oli suositellut. Marjutilla oli jo pitkäaikaisena pankin työntekijänä ja esimiestehtävistä hyvä kokemus atk:n käytöstä. Hän toimi näet työpaikansa nettiavustajana ja yhteyspäällikkönä sekä ohjasi ohjelmien perehdyttämisessä lähikuntienkin pankkien henkilöstöä. Laskentatoimen tehtäviin hän paneutui vasta yhdistystoimintojen kautta.

"Olen jotenkin ollut alusta alkaen kiinnostunut atk-asioista ja paneuduin aina niihin pelottomasti. Vuosina 1990–91 minulla oli varsin suuri alue maantieteellisestikin hoidettavana, mutta joka ilta tulinkin vastarakennettuun omakotitaloomme kotiin yöksi. Halusin tulla yöksi kotiin perheeni luokse", muistelee Marjut.

Suomen liike- ja virkanaisten liiton asiat tulivat tutuksi hänelle viiden vuoden pestinä hallituksessa, josta neljä vuotta sihteerinä. Marjut on toiminut ja toimii edelleen aktiivisesti myös paikallisesti Lappeenrannan Liike- ja virkanaisten järjestössä. Järjestön puheenjohtajana ollessaan hän oli järjestämässä Lappeenrantaan isoja valtakunnallisia neuvottelupäiviä.

"Vieraille jäi kaikesti järjestestelyistä ja kaupungista mukavat muistot kun Lappeenranta sai järjestettäväkseen kolmen vuoden päästä toiset valtakunnalliset päivät", muistelee Marjut toimintaansa antaen samalla tunnustusta kaupungin johdolle tapahtuman huomioimisesta. Nykyisin Marjut tekee kirjanpityöt Lappeenrannan Valkonauhan lisäksi kahdelle muullekin yhdistykselle. Lisäksi hän pitää joidenkin yhdistyksien kotisivuja yllä. Lappeenrantalaislasten iloksi hän lukee satuja kirjastomummona kaupungin kirjastoissa. Aviomiehen sairauden kautta Marjut lähti mukaan myös Lihastautiyhdistyksen toimintaan.

"Ei rahasta, vaan rakkaudesta"

Valkonauhayhteisön toiminnassa Marjutta kiinnostaa aito, vapaaehtoisesta toiminnasta lähtevät ihmisten ja lähimmäisten auttamisen arvot. Käytännön toiminnassa Lappeenrannassa tärkeänä hän nä-

kee Palvelukoti Selmankodissa tapahtuvat vierailut vanhusten luona ja Siltalassa – entisten päihdeongelmaisten parissa – tehtävän toiminnan. Ensimmäisen kosketuksen auttamistapahtumaan hän sai jo 17-vuotiaan ollessaan eräänä jouluaattona päivystämässä Lappeenrannan Nuorten Palvelussa.

"Minulla on halu tehdä hyvää. Kristilliset arvot ja hengellisyys ovat kuulleet aina elämäni. En tuo tätä auttamisen halua esille, mutta mottoni on se, että ensin muut ja sitten vasta minä itse, eikä rahasta, vaan rakkaudesta", sanoo Marjut. Marjut toimii nyt eläkkeellä ollessaan miehensä omaishoitajana hänen kotiututtuaan helmikuussa yli vuoden mittaisesta sairaalassaolostaan. Omaishoitajana hän haluaa olla miehen auttajana ja läheisenä. Yli 40 vuoden yhteinen taival ja suhde jatkuu vahvistuneena. Marjut haluaa pitää puolison lähellään hänen sairaudestaan huolimatta.

Marjutin ja Arin perheyhteisöön kuuluvat jo aikuiset kaksi poikaa ja yksi tyttö ja viisi lastenlasta. Marjut-mummo haluaa olla ja elää esimerkkimummona lastenlapsillekin: ihminen, joka on nähnyt, kokenut ja tehnyt elämässään paljon. Hän on tehnyt lastenlapsille "mummoräpin", joka oli tyyliä "Täältä tulee mummoräp". Se sai hyvän vastaanoton. Marjut Ropo-Lyytikäinen on myös toiminnallinen aarre Valkonauhan Lappeenrannan osastolle ja koko yhteisölle omalla persoonallaan ja asiantuntemuksellaan. Heiltäkin hän sai lämpimän, tervetulleen vastaanoton.

KEIJO MARTIKAINEN

Marjut Ropo-Lyytikäisen puoliso nukkui pois ikiuneen tämän artikkelin kirjoittamisen jälkeen 12.2. 2018. Lämmin osanotto Marjutille ja läheisille.

– Kristilliset arvot ovat ohjanneet elämäni lapsuudesta alkaen, toteaa Marjut Ropo-Lyytikäinen.

Kohti uutta päihdetyötä

Suomessa ehdoton valtapäihde on alkoholi. Ihmisten asenteet ja tavat ovat kuitenkin muuttumassa. Tupakointi vähenee jatkuvasti, mutta huumeisiin suhtaudutaan aikaisempaa myönteisemmin. Alkoholiongelmat koskevat entistä ikääntyneempiä ihmisiä. Samanaikaisesti nuorten suhde päihteisiin on muuttunut niin, että kaiken kaikkiaan nuoret käyttävät alkoholia entistä vähemmän. Hyvin ja huonosti voivien nuorten väliset erot ovat kuitenkin kasvaneet.

Lähes kaikki suomalaiset käyttävät alkoholia. Alkoholin käytön riskit koskevat kaikkia meitä, suoraan tai muiden kautta. Ainakin puoli miljoonaa suomalaista käyttää alkoholia yli terveydellisen riskirajan. Alkoholi riippuvaisia Suomessa on arvioitu olevan 250 000. Heistä kaksi kolmannesta on työelämässä ja kolmannes työelämän ulkopuolella. Lievimmillään alkoholi riippuvuuden seuraukset näkyvät vain vähäisinä terveysongelmina, tehottomuutena töissä tai luottamuspulana kotona. Vakavimmillaan alkoholisoitunut ihminen on vaikeasti syrjäytynyt ja moninaisen avun tarpeessa. Palveluja tarvitaan siis monenlaisia.

Päihdepalvelujärjestelmämme on monipuolinen, mutta hajanainen. Siihen kuuluu moninaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joita tarjoavat niin kunnat,

järjestöt kuin yksityiset toimijat. Päihdepalveluissa on perinteisesti ollut sijansa myös monipuolisella vertaistoiminnalla. Viime vuosina on vahvasti noussut esiin kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen. Kaikki päihdeongelmaiset eivät käytä palveluja tai mahdu niihin - vain noin kolmasosan päihdeongelmaisista on arvioitu käyttävän päihdepalveluja.

Parhaillaan uudistetaan päihdepalvelujen lainsäädäntöä. Uudistus koskee päihdetyön säännöksiä, jotka ovat nyt päihdehuoltolaissa, sosiaalihuoltolaissa ja terveydenhuoltolaissa. Tavoitteena on lainsäädäntö, joka varmistaisi päihdeongelmaiselle ihmiselle muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn hoitoon ja palveluihin.

Suurin hyöty saadaan, kun tartutaan jo riskikäyttöön. Riskikäytön lyhytneuvonta eli mini-interventio tiedetään tehokkaaksi tavaksi ehkäistä varsinaisen alkoholi-ongelman kehittymistä. Parasta olisi, kun meillä kaikilla olisi rohkeus puuttua ongelmiin varhain ja työelämässä otettaisiin yhteinen vastuu tehdä piilotetut ongelmat näkyväksi, uskallettaisiin kaikki toimia yhdessä ihmisen omaksi parhaaksi. Samalla on kuitenkin muistettava jo kehittyneiden päihderiippuvuuksien hoitaminen ja vakavan päihderiippuvuuden hoitoon tarkoitettujen palvelujen. Niissä saetaan tarvita useiden päihderiippuvuuksi-

en ja fyysisten ja psyykkisten terveysongelmien yhtäaikaista hoitoa sekä samanaikaisesti kuntoutusta arkielämän taitoihin, itsestä huolehtimiseen ja asumiseen.

Ihminen on kohdattava kokonaisuutena. Jokaisella on oltava mahdollisuus saada sekä tarvitsemansa fyysisten ongelmien terveydenhuolto että mielenterveyspalveluja, silloin kun niitä tarvitaan. Usein yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa toteutetut palvelut toimivat parhaiten. Päihdeiden käyttäjällä saattaa olla heikko kyky tai halu hakeutua palveluihin, ja siksi palvelujen helppo tavoittaminen, liikkuva päihdetyö ja jatkuvuus ovat uudistuksessa keskeisessä asemassa. Kokemusasiantuntijan kohtaaminen voi olla ratkaisevan tärkeää.

Päihdepalvelujen helppo saavutettavuus ja jatkuvuus hyödyttävät kaikkia - sekä mahdollisesta alkoholiliikakäytöstään huolestunutta riskikäyttäjää, että henkilöä, jolla on pitkään kestänyt vaikea päihderiippuvuus. Parantuneet palvelut auttavat myös päihdeiden käyttäjän läheistä. Hyödyt näkyvät työelämässä, perheissä ja vakavien terveysseurausten vähenemisenä, mutta myös onnettomuuksien ja muiden ulkopuolisille ihmisille aiheutuvien haittojen vähenemisenä. Hyvät päihdepalvelut ovat koko yhteiskunnalle kannattavia.

ANNIKA SAARIKKO
perhe- ja peruspalveluministeri (kesk.).

Yhä synkistyy taivas

”Yhä synkistyy taivas, yhä pimeämmäksi käy päivä armaan isänmaan. Kato monenmoinen on uhkaamassa maatamme, kansaamme. – Mieli painautuen, pää painuu alaspäin ja suruisesta sydäimestä nousee huokaus: Oletko taivallinen Isä laupiaat kasvosi kokonaan meistä kääntänyt, oletko Suomiraukan orvoksi heittänyt, kylmään Pohjolaan kuolemaan jättänyt? Onko taivallinen siunauksesi meiltä peräti sulettu? – Sen me kyllä olemme ansainneet. - - -

Mutta ei. Toivottomuuteen emme saa vaipua. Monet kovat on kansamme ennenki kokea saanut. Mutta taas on Herra sitä armahtanut. Waikka koettaa, ei-pä hylkää Herra. Nostakaamme päämme ylöspäin Herran puoleen. Kyllä Hän vieläkin auttaa. Tehkäämme työtä Saarijärven Paavon tavalla, kaivakaamme oja kaksin verroin, kaivakaamme ne kahta suuremmiksi ja toivokaamme, ruokoilkaamme työllemme Herran siunasta. Hän tietää avun ajan parhaan.

Työtä on tehtävä, työtä itsessämme ja toisissa, yksityisten ja yhdistysten. Paljo on vielä oja kaivamatta, paljo muuta perkaamista. Mutta työssä voima vahvistuu, mieli virkistyy, into kasvaa, luottamus lisääntyy.

Wähäinen on se työ, minkä E.R.K. Naisyhdistys on kuluneena vuonna tehnyt, mutta toivokaamme, että olemme sen tehneet Herrassa, silloin ei ole turha ollut, vaikka pieneltäki näyttää.

Entiseen tapaan on työskennelty. On koetettu vaikuttaa sisällepäin Yhd. jäsenten omaksi kehittymiseksi ja ulospäin. Wiime mainittuun suuntaan on vaikutettu kotikäynneillä, iltamilla, kirjasien levittämisellä y.m.

Kahdesti kuussa on Yhdistys kokoonnut joko ohjelma- tai keskustelukouksiin, joita on vuoroin pidetty. Erityinen ohjelmatoimikunta on pitänyt huolta ohjelman laatimisesta ja valmistanut Yhd. jäsenille monta hyödyllistä, virkistävää hetkeä. Esitelmät, keskustelut, kes-

kustelun pohjustukset, runon lausunnat, vuorokeskustelut, lukeminen, laulu sekä hengellinen että isänmaallinen y.m. ovat vaihdelleet kokouksien ohjelmissa. Ahkerat kädet ovat sen ohessa käsitöitä tehneet Yhdistyksen myyjäisiä varten, joita on syksyisin pidetty. Kokouksissa on ollut läsnä noin 20–30 jäsentä. Koska vierailukin on ollut vapaa pääsy Yhdistyksen kokouksiin on niitä melkein aina ollut joita kuita saapuvilla. Noin kolmas osa Yhd. jäseniä ei ole vuoden kuluessa ollut kertaakaan läsnä Yhd. säännöllisissä kokouksissa.

Tilaisuutta työhön ja toimintaan on Yhd. jäsenillä ollut monenmoista Yhd. piirissä, puhumattakaan siitä työstä, minkä kukin jäsen, joka Yhdistyksen aatteisiin on rinnastunut voi suorittaa koti- ja seurapiirissään. Jolla on vakka täynnä, hän kylvää runsain käsin, mutta voihan sitä kylvää seitsemiäkin siemeniä ja Herra antaa runsaan sadon, vaikk'ei kylväjä siitä itseään mitään tiedä.

Esimerkkinä Yhd. tämänvuotisen työn sisällöstä mainittakoon, että on pidetty esitelmää Johanna d'Arcista, rukouksesta, sivistyksestä y.m. Paitsi muuta on keskusteltu vilkkaasti esim. Naisen velvollisuuksista itseään kohtaan ruumiilliseen, henkiseen ja uskonnolliseen elämään nähden – Ilolla on mainittava, että Yhd. jäsenten osanotto työhön yhä on lisääntymässä. Antakaa meille työtä, lausuvat nuoret innokkaat jäsenet eikä työstä suinkaan puutetta ole, kunpa vaan työ ja tekijä aina toisensa tapaisivat.

Kaipauksella muistelemme Yhd. innokasta kodissa kävijää, rouva Wahlbeckiä, joka viime keväänä muutti pois paikkakunnalta. Jospa Herra antaisi meille monta hänen kaltaistaan naista, sillä personallinen kodissa käynti, puhe Jumalasta, raittiudesta, siveellisyydestä, puhtaudesta y.m. kodin piirissä ei jää vaikutusta.”

Tekstit vuodelta 1902 Turusta
toimittivat
sihteeri PÄIVI PENNANEN
ja puheenjohtaja PIRKKO LARKELA

KOETTELEMUSTEN SYLISSÄ – *kukkikoon mantelipuu*

Suomen televisio esitti viime vuonna pariinkin kertaa upean kolmen tunnin dokumentin nimeltä Human, ranskalaisen valokuvaaja Yann Arthus-Bertrandin ja hänen työryhmänsä suurhankkeen vuodelta 2015. Elokuvan valmistamisesta tehtiin oma dokumenttinsa, jonka mukaan filmaukset kestivät lähes kolme vuotta: yli 2000 haastattelua yli 70 maassa, kieliä 63. Elokuva on pelkistys: haastateltava (aikuinen tai lapsi) istuu, kamera käy ja hän alkaa puhua elämästään. Valmiissa työssä on vain puhujan katse kohti kameraa, katsojaa. Muuta ei näytetä, ei ympäristöä eikä maata, jossa ollaan, kysymyksiä ei kuulla, ei haastatellun nimeä – tuloksena mitä erilaisimpia tarinoita ja kasvoja. Väillä syvennyttään lentokoneesta kuvattuihin henkeäsalpaaviin maisemiin, taustalla kuuluu Armand Amarilta tilattu vaikuttava etnomusiikki.

Human-dokumentti pohtii ihmisyyttä: se kertoo vaikkapa hyvinvoivasta, iäkkäästä naisesta aamutoimissaan. Ensin tyylikäs rouva kuulemma rukoilee, pureskelee sitten tupakkaa ja kola-kasvin lehtiä, vasta ne saavat täysin hereille, kuuluu iloinen selitys.

Jalkansa menettänyt nuori mies toteaa olevansa nykyisin aina oikeassa paikassa oikeaan aikaan, toisin sanoen hän hyväksyy elämän sellaisena kuin se eteen tulee, jopa niin että mikäli Jumala kysyisi, haluaako hän jalat takaisin, mutta menettäisi samalla vamman opetukset, mies vastaisi: ”Kiitos, pidä jalkasi!” Entä koetusten runtelema tyttö – kannustavan isän kuoltua – kertomassa kyynelsilmin: ”Jos kaadut, nouse ylös. Jos kaadut taas, nouse ylös, isä toisteli. Lause antaa voimaa jatkamiseen”, sanoo lapsi vakavana.

Venäläinen mies on saanut ensin tyttöjä, vihdoin pojankin, ja lisää itkien: vammaisen. Vähitellen mies alkaa avautua ja kertoo puhuvansa pojalle elämästä, kysyy miksi Jumala lähetti niin rankan koettelemuksen. Jumala tuntuu vastaavan: ”Jotta poika opettaisi perheelle, mitä rakkaus on.” Sen myötä isä oivaltaa: ”Voidakseen elää yhdessä pitää rakastaa itseään.”

Elokuvan ainoa vaikutusvaltainen ihminen on mies, jonka ammatti käy ilmi sivulauseesta: presidentti. Maa on Uruquai, muualta kuultu fakta, jota elokuva ei kerro. Presidentti on elänyt yli 10 vuotta eristyksellisiä eikä edes nähnyt kirjoja vuosiin. ”Oli aikaa ajatella”, mies toteaa rauhallisesti. Nyt hän

tietää: ainoa asia, jota ei voi ostaa, on elämä. Samoin: Emme me maksa rahalla, vaan sillä ajalla, joka rahan ansaitsemiseen on mennyt. Ja: Tärkeintä on elää kohtuudessa, ei rikkauksessa tai köyhyydessä.

Merkillistä että elokuvaan on valittu vain yksi, joka pohtii perheettömyyttä ja lapsettomuutta, hän on uskonnollisessa yhteisössä kasvanut nainen, 50 v. Vasta sisarensa menettettyään nainen tajuaa, että kun aika jättää, ei ole ketään, joka kaipaisi häntä itseään samalla tavoin kuin oma perhe sisarta. Mutta senkin nainen oivaltaa, että ympärillä on kuitenkin sukulaisia ja ystäviä, joista monille hän merkitsee äitiä. ”Minun perheeni!” nainen hymyilee kyynelehtien.

Human-elokuvan ihmiskohtaloihin paneutuessa esiin nousee pääsiäisen iloa ja toivoa huokuva Niko Kazantzakiksen, kreetalaisen nobelistin runo:

*”Minä sanoin mantelipuulle:
Veli, puhu minulle Jumalasta.
Ja mantelipuu puhkesi kukkaan.”*

Se puolestaan avaa mielet kohti kanssaihmittä, siunaamaan häntä kelttiläisen rukouksen sanoin:

*”Tulkoon tie kohtaamaan sinua,
olkoon tuuli myötäinen,
päivä paistakoon kasvoillesi,
pehmeä sade langetkoon kasvoillesi.
Ja kunnes kohdataan, jääköön elämäsi Jumalan käsiin.”*

KRISTIINA LEPPÄLÄ

LIISA MÄNTYMIES
kirjailija ja toimittaja

- 22 teosta, mm. *Suru, ankara ilo*, Kirjapaja 4. p. 2007
- kolumneja 35 lehteen, mm. *Helsingin Sanomien* kuukausiliite 1990
- nimi Liisa Suurla 1975–1992, s. Partanen

KYNTTILÄNPÄIVÄSTÄ PÄÄSIÄISEEN

– valon matka suureen juhlaan

**Talvi taittuu, juhlapäivä
toisensa jälkeen vie meitä
kohti pääsiäistä ja sen valoa.**

Kynttilänpäivän sanotaan saavan aurinkonkin hekottamaan. Kansanperinteessä on opetettu karhun kääntäneen kylkeä ja talven olevan silloin puolivälissä. Pimeäkin on voitettu, sillä kertoohan sen vanha sanontakin: ”kevättä kynttelistä.” Eteläisessä Virossa kynttilänpäivä on ollut erityisesti naisten merkkipäivä, sillä talven kehrutyöt ovat takana ja alulla ovat keväälle suunnitellut kudontatyöt. Meillä kuljettiin samassa vuodenvaihtuksen rytmissä.

Kristillisessä perinteessä kynttilänpäivää vietetään Jeesuksen temppeliin viemisen muistoksi. Siellä vanha Simeon siunasi hänet. Oli siis kulunut 40 päivää joulusta. Taustalla on myös kertomus juutalaisten pääsiäisestä ja Egyptin orjuudesta vapautumisesta. Sen mukaan jokainen esikoinen kuuluu Jumalalle ja hänet lunastetaan Jumalalta. Taustalla ovat myös synnyttämi-

seen kuuluvat puhtaussäännökset.

Kynttilänpäivää on vietetty 300-luvun puolivälistä alkaen. Nimitys juontaa tapaan, mikä on edelleen katolisessa ja ortodoksisessa kirkossa käytös-

sä, sillä silloin vuoden kirkokynttilät vihittään kynttilänpäivänä käyttöön. Kynttilällä on tärkeä tehtävä: se tuo valonsa ihmiskunnan joskus niin lohduttomaan hämärään. Kynttilällä on myös viestissä viisaista neitsyistä tai Her-

ran tulemisesta. Liekki kuvaa kuuliaisuutta, lämpö nöyryyttä ja valo suurta, kaiken kattavaa rakkautta. Kynttilä on meille valo ja rakkaus.

Helmikuinen matka kulkee kohti laskiaista. Kansanperinteessä laskiainen on ollut riehakas, täynnä talvista ilonpitoa ja hauskuutta, joka perinteisesti on päättynyt huimaan mäenlaskuun, joka on vanha talonpoikainen perinne 'pellavahuutoineen'. Ennen mäkeen mentiin yöllä ja riehakoinnilla yritettiin saada nukkuvat hereille. Kaupunkilaisperinteessä laskiaisena kelkkailtiin. Helsingin suosituimmat kelkkamäet olivat Kaisaniemessä, Eteläsatamassa ja Suomenlinnassa, jotka olivat valaistut. Laskijoita viihdytettiin musiikilla ja ulkosalla tarjottiin lämmikkeeksi vohveleita ja blinejä, joiden alkukoti oli Venäjällä. Niitä syötiin ainakin sipulihakkeen ja smetan kanssa, paremmissa perheissä lisäksi tarjottiin kaviariakin. Kaupunkiperinteeseen kuului myös rekiajelut, johon malli saatiin niin Ruot-

sin säätyläisiltä kuin Pietarin aatelistolta, jotka ajelivat Nevan jäillä.

Runsas syöminen on myös kuulunut laskiaistapoihin, sillä alkoihan paasto seuraavana päivänä, tuhakeskiviikkona. "Laskiaisena syödään mitä

joululta jää: sian sorakat ja pää." Nykymenu sisältää pääasiassa blinejä, hernekeittoa ja laskiaispullia, joiden alkukoti on Saksassa, mistä se kotiutui meille jo 1600-luvulla Ruotsin kautta, tosin se yleistyi kaikkien kotien laskiaispöytään 1750-luvulla.

Perinneherkku, laskiaispulla, oli alkujaan ristin muotoinen, vasta myöhemmin se sai pyöreän muodon, joka perinteisesti syötiin lämpimän maidon kera lautaselta. Pulla oli täytetty mantelimasalla ja kermalla. Saksasta meille rantautui 1800-luvulla myös rassa paistetut hillomunkit, jotka ovat jääneet arkisiksi tarjottaviksi kahvipöytään laskiaisen sijaan.

Manner-Euroopassa laskiainen on edelleen todellinen karnevaalijuhla. Esikuvana karnevaaleille on vanha Rooman valan aikainen Saturnalia-juhla, jossa oli tarkoitus kääntää koko maailmanjärjestys nurin. Kaikki olivat yhtä kansaa, ei ollut isäntää eikä orjaa. Juhlan nimi tulee sanoista carne ja levare, jotka kertovat, että

liharuuat jätetään juhlan jälkeen pois. Etenkin eteläisessä Euroopassa vieteään nykyisinkin riehakkaita karnevaaleja, missä pilkataan vallanpitäjiä, pukeudutaan mitä erilaisimmiksi hahmoiksi samalla esittäen hahmolle kuuluvia tapoja. Kaikki on huikentelevaista hullutusta ennen vakavampaa paastoaikaa, jolloin kieltäydyttiin monista elämän mukavuuksista niin ruokailussa kuin arkisessa elämässäkin.

Suomessa laskiaiseen liittyi aiemmin myös naamiohuvit, joita alettiin järjestää **Juhana**-herttuan hovissa. Ruotsinkielisellä rannikolla lapset järjestivät naamiokiertueita, joiden esikuvana olivat keskieurooppalaiset pilkkanäytelmät. Säätyläiset järjestivät myös tanssiaisia, joihin päättyi jouluna alkanut juhla-aika.

Vanhaan aikaan kaikki hiljentyivät ennen Pääsiäisjuhlaa. Laskiaistiistain jälkeisenä tuhkakeskiviikkona alkaa edelleenkin virallinen kristillinen paastoaika, joka kestää varhaiskristillisen tavan mukaan 40 vuorokautta muistuttaen meitä Jeesuksen paastomisesta ja rukoilemisesta

autiomaassa 40 vuorokauden ajan.

Itse sana laskiaainen, carne lasciare, viittaa paastoon, sillä se tarkoittaa lihan poisjättämistä. Toisen selityksen mukaan laskiaisen merkitys on laskeutua paastoon ja päivien laskeamista pääsiäiseen. Reformaatton myötä paasto jäi suomalaisista tavoista pois, mutta nykyisin paastosta on alettu puhua enenevästi ja myös toteuttaa sitä. Tarjolla on mitä erilaisempia paastoja kristillisistä ja meditatiivisista paastoista aina eko-paastoon.

Parhaiten ehkä tunnemme ortodoksien paaston. Se alkaa Sovintosunnuntain ehtoopalveluksesta. Yksi kauniimmista hetkistä oli erään lastenlapsemme kastejuhla Sovintosunnuntaina. Sovintosunnuntain merkitys on antaa toinen toiselleen anteeksi kasvoista kasvoihin ja laskeutua sen jäl-

keen paastoon, joka hui pentuu pääsiäisen suureen juhlaan.

Sovintosunnuntaina luetaan yleensä Pyhän **Efrain Syyrialaisen** paastorukous:

*Herra, elämäni valtias!
Estä minusta laiskuuden,
veltvouden, vallanhimon
ja turhanpuhumisen henki.
Anna minulle,
sinun palvelijallesi,
sielun puhtauden,
nöyryyden, kärsivällisyyden
ja rakkauden henki.
Oi, Kuningas ja Herra!
Anna minun nähdä
rikokseni ja anna,
etten veljeäni tuomitsisi,
sillä siunattu olet sinä
iankaikkisesti.
Aamen.*

Helmikuiset juhlapäivät kynttilänpäivä ja laskiaainen maalilise ja kristillisine perinteineen sekä maaliskuinen Marian päivä kuin myös paastoviikot saattelevat meidät jokaisen valon ja kirkkauden suureen kristilliseen juhlaan, pääsiäiseen ja sen armollisen sanoman keskelle.

SAARA VAHERJOKI-HONKALA

Mirja Särkkän muistolle

Diplomi-insinööri **Mirja Särkkä** kuoli Mikkelissä 4.12.2017. Hän teki pitkän ja ansiokkaan elämäntyön valtion vesi- ja ympäristöhallinnossa ja hänet tunnetaan yhtenä Suomen vesiensuojelun uranuurtajista.

Mirja Särkkä syntyi 29.8.1930 Joroisissa, Kaitaisten kylässä, esikoisena kuusilapsiseen maanviljelijäperheeseen. Vanhemmat olivat hyvin valveutuneita. Erityisesti isä, joka oli sotainvalidi, piti tärkeänä, että kaikki lapset saisivat käydä koulua niin pitkälle kuin intoa ja kykyä riittäisi. Se merkitsi sitä, että ensimmäillään perheen lapsista viisi asui Varkaudessa ”kortteerissa” koulukodissa, sillä siellä sijaitsi lähin oppikoulu ja lukio. Isä uuras talvet metsätöissä, jotta lasten koulunkäynnin vaatimat rahat saatiin hankittua.

Ylioppilastutkinnon Mirja suoritti vuonna 1950 Varkauden yhteislyseossa, ja opinnot jatkuivat Teknillisen Korkeakoulun kemian osastolla. Tuolloin moniin yliopistoihin pääsi ilman karsintaa, sillä ylioppilaita oli nykyistä vähemmän. Mirja valitsi kuitenkin haastavan alan, ehkä vähän ”muotialanakin”, johon oli pyrittävä karsintakurssien kautta. Niin hänestä tuli kemian diplomi-insinööri vuonna 1957. Opiskeluaikana hän tapasi myös tulevan puolisonsa **Viljo Särkkän**. Työura alkoi teollisuuden ja

jatkuu myöhemmin Teknillisen Korkeakoulun palveluksessa.

Mirjan työ vesivarojen suojelemiseksi alkoi vuonna 1961 maataloushallituksessa. Tuolloin vesiensuojelu oli vielä lapsenkengissä. Maataloushallitukseen perustettiin vuonna 1962 vesiensuojelutoimisto, jossa Mirja ryhtyi järjestämään juuri voimaan tulleen vesilain edellyttämää vesiensuojelun valvontaa ja sitä palvelevaa tutkimusta. Perustettiin koko maan kattava järvien ja jokien veden laadun mittausverkosto. Näin päästiin keräämään välttämätöntä tietoa maamme vesien tilasta ja ryhdyttiin suunnittelemaan asutuksen ja teollisuuden jätevesien puhdistamista.

Mirjan vastuulla oli alkuvaiheessa erityisesti vesinäytteiden oton ja niiden analysoinnin organisointi ja henkilöstön koulutus. Vesianalyysit tehtiin maanviljelysinsinööripiireihin perustetuissa vesilaboratorioissa. Mirjasta tuli myöhemmin 1960-luvulla vesiensuojelutoimiston jaostopäällikkö vastuullaan vesiensuojelun valvonta, lupaasiat ja vesiensuojelun kehittäminen. Hän perehtyi itse erityisesti vesien tilan kannalta ongelmallisimpiin metsäteollisuuden ja kemian teollisuuden kysymyksiin.

1970-luvulle tultaessa oli jätevesien käsittely vielä aivan riittämätöntä ja suur-

ten taajamien lähivedet olivat monin paikoin pahasti asutuksen ja teollisuuden jätevesien pilaamia. Hajallaan ollut vesiasioiden hallinto koottiin yhteen vuonna 1970 perustamalla vesihallitus ja 13 vesipiiriä. Mirjasta tuli vesihallituksen vesiensuojelu- ja vesien virkistyskäyttötoimiston päällikkö. Hänen johdollaan valmistui ensimmäinen vesiensuojelun valtakunnallinen tavoiteohjelma, joka antoi suuntaviivat maamme vesiensuojelulle. Mirja tarvitsi toimistoonsa vesien tilan ja jätevesikuormituksen tuntemuksen lisäksi myös vesistöjen kunnostuksen ja vesien virkistyskäytön asiantuntemusta. Hän ymmärsi, että jätevesikuormituksen vähentämisen lisäksi tarvittiin toimenpiteitä myös suoraan vesistöissä, jotta voimakkaasti muuttuneiden vesistöjen tilaa saataisiin parannettua.

Tässä välissä Mirjan ja Viljon perhe oli kasvanut **Sarilla** ja **Pasilla**. Mirja kertoi, että he olivat melko tasa-arvoinen parisunta; molemmat tekivät kotitöitä ja hoitivat lapsia. Toki kotiapuakin tarvittiin, koska julkista päivähoidoa ei ollut ja lisäksi puolisoiden työt sisälsivät myös iltaja matkatöitä. 1970-luku oli Mirjalle työteliästä, mutta myös raskasta aikaa. Mirjan ja 6-vuotiaan Sarin sekä 9-vuotiaan Pasin elämä järkkyy perustuksiaan myöten kun 15 ihmistä sai surmansa 3. lokakuuta 1978 ilmavoimien DC-3-kuljetuskoneen syöksyttyä järveen Rissalassa Kuopion lähistöllä. Kyseessä oli sodan jälkeen kolmanneksi tuhoisin lento-onnettomuus Suomessa. Koneessa oli maanpuolustuskurssin osanottajia, jotka olivat olleet tutustumassa Siilinjärvellä sijaitseviin Kemiran tehtaisiin. Onnettomuudessa kuolivat kaikki koneessa olleet, joukossa myös Mirjan Viljo-puoliso. Lapset olivat pieniä, mutta elämän oli jatkuttava. Mirja totesikin eräässä haastattelussa, että piti ajatella ”että lapsilla on elämä edessään”, siihen piti keskittyä surun keskellä.

Mirja palasi vuonna 1983 lasten kanssa kotimaakuntaansa, kun hänet nimitet-

tiin Mikkelin vesipiirin johtajaksi. Hän tunsi vanhastaan maakunnan olosuhteet ja ihmiset, joten uuden tehtävän vastaanotto sujui häneltä helposti. Mirjan erityisenä huolena oli Etelä-Savon ainutlaatuisen järviluonnon suojeleminen ja siihen liittyvä tutkimus ja kehittäminen. Vesipiirissä arvostettiin erityisesti Mirjan ammatillista osaamista ja ehdottoman tasapuolista ja oikeudenmukaista johtamistapaa. Eläkkeelle Mirja jäi vuonna 1994. Hänen kiinnostuksensa vesiin ja muuhun ympäristöön jatkui kuitenkin tiiviinä myös eläkevuosina. Hänen näkemyksensä ja kokemuksensa vesiensuojelusta olivat arvokkaana apuna vielä aivan viime vuosina, kun kirjoitettiin Suomen vesiensuojelun vaiheita käsittelevää historiikkaa.

Mirja muisteli meidän Valkonauhan jäsenten kesken työuraansa. Hän sanoi, ettei kokenut tulleen ”vähätellyksi” miesvaltaisella alalla lukuun ottamatta joitakin yksittäisiä alkuaikojen kokemuksia. Uusissa tehtävissä työtoverit tottuivat pian naiseen työtoverina, mutta suhtautuminen työyhteisön ulkopuolella saattoi olla ennakoasenteista. Tyypillistä oli, että monissa tilaisuuksissa Mirjaa esitettiin statuksesta riippumatta sihteeriksi. ”Vesien likaajien” edustajat, näkemyseroista huolimatta, olivat Mirjaa kohtaan yleensä asiallisia ja jopa arvostavia. Ensimmäisinä työvuosina neuvotellessaan vastapuolen arvovaltaisten edustajien kanssa, muisteli Mirja aristuksen joskus hiipineen mieleensä. Tällöin hän kertoi ajatelleensa: ”Minulla on tehtävänä toteuttaa vesiensuojelua vesilain säädösten mukaisesti, joten ei minun tarvitse mitään tai ketään pelätä”.

Mirja tuli mukaan Mikkelin Valkonauhan toimintaan 1980-luvulla muutettuun Helsingistä Mikkeliin. Tuolloin Mikkelin Valkonauhan työmuotoina olivat kurssi- ja seminaaritoiminta sekä perjantai-iltaisain Mikkelin torilla toiminut ”Jeesus-vaunu”. Vaunulla Mirja ja monet muut valkonauhaisaret keskustelivat

nuorten ja myös monien päihdeongelmaisten kanssa. He auttoivat myös pienten haavojen sitomisessa ja joskus saattoivat väsyneitä nuoria kotiinkin.

Mirja toimi Mikkelin Valkonauhan johdoksessa ja oli Suomen Valkonauhaliiton varapuheenjohtajana vuosina 1989–1997. Liitossa 1990-luvun alkuvuodet olivat haasteellisia, sillä siihen osui taloudellinen lama-aika ja toiminta-avustusten väheneminen. Mirjan positiivisuus ja osaaminen auttoivat kehittämään liiton toimintaa ja pitämään katseemme uhkien sijaan mahdollisuuksissa.

Mirja oli helposti lähestyttävä, sydämellinen ja auttavainen ihminen. Hän arvosti aidosti muita ihmisiä ja kaikkien mielipiteitä. Mirja oli työoverina ja esimiehenä ehdottoman oikeudenmukainen ja ystävänä luotettu. Hän säilytti uteliaisuutensa ja ennakkoluulottomuutensa uusia asioita kohtaan läpi koko elämänsä. Mirjan rakkaimmat harrastukset olivat hänen luonteensa mukaisia. Hän toimi aktiivisesti Mikkelin Valkonauhassa sekä seurakuntaelämässä. Luonto oli Mirjalle henkireikä kiireisen työelämän ja kaupungissa asumisen lomassa. Tärkeitä paikkoja olivat sekä Savitaipaleella Kuolimon rannalla sijaitseva kesämökki että kotitilan maat Joroisissa. Hän liikkui mielellään Savitaipaleen ja Joroisten metsissä marjoja ja sieniä keräten. Lapset Pasi ja Sari, seitsemän lastenlasta sekä viisi lastenlastenlasta merkitsivät hänelle hyvin paljon.

Mirja kulki tietään ennen muuta jokapäiväisen elämän pienissä eleissä. Hän ei metelöinyt tai kiivaillut, oli pikemminkin tasokkaassa tunnelmissa jos Valkonauhan kokouksissa oltiin jostakin asiasta turhankin intomiehellä. Mirjan elämään oli mahtunut niin paljon, että hän osasi nähdä laajasti. Hän piti arvossa lujia siteitä, toisen auttamista ja tuo arvostus näkyi Mirjan arjessa monin tavoin.

Helena Anhavalla on eräs runo, jossa puhutaan aidoista ihmisistä. Runoilija suree, että aidot ihmiset ovat vähenevä luonnonvara. Heidän kohtalokseen koituu epäaito ajanmeno samaan malliin kuin salaojitus vie mesimarjat. Yhä useampiin sopii lause ”Ymmärretään kaiken hinta, mutta ei minkään arvoa”. Mirja oli tyystin toisenlainen. Hän oli sellainen aito ihminen, jonka luona ei tarvinnut eikä voinutkaan kokea. Siksi oli niin helppo olla Mirjan lähellä. Hän hallitsi hienot kammarit ja tunsikin ”kansakunnan kaapin päällä olevat”, mutta ne asiat eivät koskaan hämäreneet hänen arvojaan ja sisintä sieluaan.

Mirjan koti oli kaunis, ikkunalla ja puutarhassa kukkivat kukkasat. Runossa, jossa Helena Anhava haikailee aitoja ihmisiä, ovat viimeisinä sanoina:

Aina joku syysleimukukka jää meistä muistuttamaan.

Mirjalta jäi varmaan monta ja monenlaista kukkaa hänestä muistuttamaan. Ja vielä lisäksi hyvämultainen kasvualusta. Siitä on hyvä seuraavan polven jatkaa niin perheen piirissä kuin myös Valkonauhan työssä.

*Kun ikkunaa kosketti rusko,
sait nukkua onnellinen,
ja silmäsi painuivat rauhaan
jo aamua katsellen.
Ja aamussa nähdä kerran saat
kasvot elämän Herran.
On elämä täydellinen.*

(Niilo Rauhala)

Tässä muistokirjoituksessa Mirjan ammattiuraa koskevan osuuden on laatinut Mikkelin vesi- ja ympäristöpiirin (myöhemmin Etelä-Savon ympäristökeskuksen) johtajana Mirjaa seurannut Heikki Teräsvirta ja valkonauhatyötä koskevan osuuden pääsihteeri Irja Eskelinen.

Seuraus ja syy

Kävin päiväkodissa vierailulla. Siellä oli menossa opetustuokio keittiön siisteydestä. Lastentarhanopettaja kasvatti kysymyksen piestä poikaa – ikään kuin tietokilpailuhengessä: viiden pisteen vihje, kolmen pisteen vihje jne. Kysymys kuului: mitä on tapahtunut?

Ensimmäinen vastaus oli: ”Täällä on sotkuista”. Apukysymyksen jälkeen pojan toinen vastaus oli: ”Joku on sotkenut”. Ammattikasvattajan taidolla lopuksi puristui kolmas vastaus: ”Minä kaadoin maidon keittiön pöydälle.”

Syy ja seuraus kirkastuivat. Seuraus: ”Keittiö on epäsiisti.” Syy: ”Minä kaadoin maidon keittiön pöydälle.”

Eikö meillä jo kasvaneilakin ole aikalailla pikkupojan vastaukset? Kuinka usein mekin etenemme tällä kolmijaolla. Ensin vain toteamme kuvailen tilanteita – täällä on sotkuista. Sitten passiivomme kaiken – joku on sotkenut. Ja kuinka usein kolmas taso jääkin piiloon – minä olen sotkenut.

Yksi ihmeellisistä laeista on syy ja seurauksen laki. Seurauksilla on syynsä. Ainakin pääsiäistä ennen, paaston ja katumuksen hetkellä on paikallaan

kysyä, missä seurauksissa syy olen minä? Missä kotiriitelynä näkyvissä seurauksissa syy olen minä? Missä lähimmäisten yksinäisyydessä tai surussa syy olen minä? Missä työpaikan epäonnistumisissa syy olen minä? Mikä maailman karsimys ei ole edes minimaalisesti lievittänyt minun syytäni?

Syy seurauksena voi olla myös ilo. Meillä on myös taito tehdä hyvää. Siksi on tärkeä tunnistaa myös ne iloiset seuraukset, jotka ovat meidän syytämme. Lapsen ilo, puolison hymy tai lähimmäisen kiitollisuus.

Pääsiäinen on lopulta iloisimman ilon juhla. Seuraus: Kuolema on voitettu. Syy: Jeesus.

MARKKU PIHLAJA

Haluan kiittää Valkonauhaliiton ystäviä tärkeästä laupeudentyöstä ja toivottaa kaikille Valkonauha-lehden lukijoille iloista pääsiäisjuhlaa ja hyvää kevättä!

TEEMU LAAJASALO
Helsingin hiippakunnan piispa

Ylisukupolvisia taakkoja parisuhteen ja vanhemmuuden kannossa

Kaikki ihmiset yrittävät löytää elämässään uuden syntymisen mahdollisuuden, missä oman elämän suuntaa ei häirittäisi tai kertyneet kokemukset eivät olisi niin suuria, että menetetään henkilökohtainen olemassaolon kokemus ja jatkuvuuden tunne. (Donald Winnicott, 1962)

Lapsi ei ole tulos vain vanhempiensa ajatuksista ja odotuksista, vaan häneen vaikuttaa yhtä vääjäämättömästi tapa, jolla hänen isovanhempansa ovat käyttäytyneet lapsen vanhempien lapsuudessa. (Didier Dumas, 2008)

Ylisukupolvisuus tarkoittaa sukupolvelta toiselle siirtyviä kokemuksia, jotka vaikuttavat ihmisen itsekokemukseen identiteettiin ja rooleihin. Historia, kulttuuri, yhteiskunnalliset tekijät, ajan ilmapiiri, aikaisemmat sukupolvet, perhe ja parisuhde vaikuttavat ihmisen kokemukseen omasta itsestä. Psykoanalyttikko, psykiatri **Martti Siirala** on 1960-luvulla kehittänyt taakkasiirtymä käsitteen: *Se mikä ei tule jaetuksi, tulee jonkun kannettavaksi – taakkasiirtymäksi*. Siiralan ajattelusta psykoanalyttikko **Pirkko Siltala** (2016) on kirjoittanut kirjan *Taakkasiirtymä – trauman siirto yli sukupolvien*. Alkuperäinen taakka eli kokemus, jonka merkityksiä emme ole voineet käsitel-

lä omassa mielessämme tai, mitä siitä emme ole voineet jakaa toisen kanssa, siirtyy läheisiin ihmissuhteisiin. Nämä siirrot muodostavat ihmisten suhteissa ikään kuin näyttämöitä, missä alkuperäinen käsittelemätön tapahtuma toistuu samanmuotoisena ajankohtaisissa ihmissuhteissa. Esi-

merkkinä voisi olla tilanne, missä omien vanhempien avioerokokemus on jäänyt lapselle käsittämättömäksi ja puhumattomaksi, jonka seurauksena on suurempi paine erota omasta parisuhteesta. Lapsi on sinänsä selviytynyt vanhempien erosta, mutta mitä se on hänelle merkinnyt, on jäänyt käsittelemättä. Ei ole ollut toista ihmistä, kenen kanssa merkityksiä olisi voinut jakaa. Omalla avioerolla voi tiedostamattomasti, toistamisen avulla, yrittää selvittää, mitä vanhempien ero on itselle merkinnyt.

Ihmisen tiedostamaton on ylisukupolvinen ja ylisukupolvisuus on dynaamista. Se tarkoittaa sitä, että ihmisen mielestään pois torjuma tai ”unohtama” vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen ja kokemuksiin yhtä paljon tai jopa enemmän kuin tietoiset tarpeet ja toiveet. Tiedostamaton mielen alue ei ole passiivinen, vaan alati liikkeessä oleva, omaa ilmaisuaan hakeva. Se etsii toista ihmistä, joka olisi kykenevä

kohtaamaan tai vastaamaan näihin torjuttuihin tarpeisiin ja toiveisiin ilman, että olemme mitenkään tietoisia pyrkimyksistämme.

Lapsi syntyy häntä edeltävään kolmion rakenteeseen, joka liittyy hänen vanhempiensa kasvuhistorioihin ja niiden kulttuuriin. Lapsen ydinminuus syntyy lasta varten olevan vanhemman läsnäolosta.

Ihmisen mielen toimintoja ovat: erilaisten tunteiden kokeminen, niiden kestäminen ja säätely, mielihahan, mielihyvän, ulkopuolisuuden, epävarmuuden, yksinäisyyden, kyky ajatella ja kyky itsetunnon kokemiseen, kyky yhteyteen, suhteeseen, vuorovaikutukseen, kiittolisuuteen, kyky korjaamiseen ja kyky oppia sekä muistaa. Varhaisessa vuorovaikutuksessa ”hyvästä” sisäisestä äidistä muodostuu persoonallisuuden ydin, jonka avulla selvittää myöhemmin elämässä myös väistämättä kohdattavaksi tulevan ”pahan” kanssa. Kokemus oman itsen jatkuvuudesta ja toisen pysyvyydestä on kehityksellinen saavutus. Silloin kokemus omasta itsestä ei riipu pelkästään siitä, mitä toinen minusta ajattelee, eikä toinen muutu minun omien mielialojeni mukaan.

Puolisoiden parisuhteen solmiminen toteutuu niin tietoisena kuin tiedostamattomana prosessina. Rakastumisessa tunnistetaan toisessa jotain sellaista, mikä kautta tulee kokemus syvästä toistensa ymmärtämisestä. Samanlaisuus kasvuhistorian kokemuksissa on syvän toistensa ymmärtämisen pohjalla, mutta samalla se on suhteeseen tuleva suurin haaste. Suhteessa toisiinsa olevien erilaisten ja ristiriitaisten tarpeiden samanlaisuus johtavat kilpailuun siitä kumman tarpeille suhteessa on tilaa. Toisen ydinkipuna voi olla tarve saada tarvitsemansa läheisyys ja toisella on tarve saada tarvitsemansa etäisyys suhteessa toiseen. Jos

toistensa kohtaaminen ja omiin tarpeisiin liittyvä jakaminen puuttuvat, kumpikin kokee yksinäisyyttä. Riittävä puolisoitten erillisyyks, kokemustensa täydentävyys ja kokemustensa jakamisen jatkuvuus rakentavat siltaa ”parisuhteen rotkon” yli. Se tarkoittaa vähitellen toinen toisensa erilisenä, oman sisäisen maailmansa omaavana persoonana hyväksymistä. Sen hyväksymistä, että molemmilla on omat todellisuutensa, joihin osalliseksi pääseminen voi mahdollistua vastavuoroisen kokemusten ja tunteiden jakamisen avulla.

Ihmisen kasvu ja kehitys jatkuvat läpi elämän, kun joudumme aina uusissa elämänvaiheissa ja elämäntapahtumissa kysymään ”kuka minä olen?” ja ”kuka minä olen suhteessa toiseen ja mikä on oma paikkani toisten keskinäisessä suhteessa?”. Ihminen voi tavoittaa missä elämänvaiheessa tahansa yhteyden itsessä olevaan eri ikäiseen *sisäiseen lapseen* ja sen kokemuksiin. Ihminen pyrkii integraatioon eli saamaan yhteyden omaan itseensä kuuluviin eri puoliin ja ominaisuuksiin. On tarve saada nämä eri puolet tasapainoon omassa itsessä. Parhaimmillaan parisuhteessa ja perheessä puolisoit voivat jatkaa omaksi itseksi tulemistaan. Parisuhde voi auttaa omista vanhemmista eriytymisen ja itsenäistymisen jatkumista. Parisuhteen kannossa vanhemmuus voi mahdollistaa yhteyden itsessä olevaan sisäiseen lapseen. On mahdollista saada korjaava kokemus suhteessa pettymyksen aiheuttaneisiin omiin vanhempisuhteisiin. Nämä prosessit eivät toteudu ilman ristiriitoja, pettymyksiä ja surua. Tässä tiivistyy samalla se elämän tosiasia, että parisuhde ja vanhemmuus sisältävät ihmisen kaikkien haastavimmat kysymykset, niin suhteessa itseensä kuin kykyyn suhteeseen toiseen.

Vastavuoroisessa suhteessa molemmilla tulee olla riittävästi ratkaistuna se, mi-

ten olla suhteessa toiseen niin, että voi säilyttää riittävän oman todellisuuden kokemuksen ja kuitenkin ottaa huomioon toisen kokemuksen todellisuus. Vastaus tähän kysymykseen sisältää monikerrok-siset yhteydet ylisukupolvisiin kokemuksiin ja siihen, mikä tila ihmisellä on ollut omaksi itseksi kasvamiselle. Voiko todellisesti uskaltautua suhteeseen toiseen, vai vetäytyykö suhteesta ja pyrkii tiedostamattaan itsepintaisesti pakottamaan toista omaan todellisuuteensa. Suhteeseen uskaltautumisen esteenä voi olla pelko oman itsen menettämisestä tai pelko hylätyksi tulemisesta.

Aikuisten ja lasten kehityksellisten prosessien kerroksellisuus, sisäkkäisyys ja saman- ja eriaikaisuus tuovat haasteita vuorovaikutussuhteisiin perheessä. Puolisot pyrkivät saamaan toisensa käyttäytymään ja suhtautumaan omaan itseensä, kuten se kasvuhistorian vanhempi, johon asianomaisella suhde on jäänyt ristiriitaiseksi. Toistamisen avulla pyritään toisaalta muistamaan ja toisaalta jatkamaan kesken jäänyttä omaan kasvuun ja kehitykseen liittyvää. Tiedostamattomana toiveena on voida käsitellä aiempaa pettymystä ja ilmaista pettymykseen liittyviä tunteita. Kysymyksenä voi olla koko elämän omaa mieltä vallinnut kysymys: *Hyväksytkö sinä minut sellaisena kuin olen, voinko luottaa rakkauteesi ja sen jatkuvuuteen?* Toiselta voidaan tiedostamattomasti velkoa sellaista, mitä omassa kasvuhistoriassa suhteessa vanhempaan ei ole toteutunut.

Lapsen syntyessä puolisoista tulee äiti ja isä, joka aktivoi uudella tavalla suhteensa omaan äitiin ja isään sekä kokemuksen omasta paikasta kolmiossa. Kokemusta puolisoista alkaa tunteensierrossa vallita suhde omaan äitiin ja isään. Vauva ja eri ikäinen lapsi aktivoivat omassa itsessä olevan lapsen kokemat kohtalot. Lapsen

syntyminen nostaa pintaan kokemukset omien sisarusten syntymästä ja omasta paikasta suhteessa äidin ja uuden vauvan kolmiossa. Haasteeksi, niin parisuhteessa kuin vanhemmuudessa, tulevat kolmen- ja monenkeskisistä suhteista selviytyminen. Toisaalta lapsi aktivoi vanhemmasa oman lapsena olemiseen liittyvän vaikeisuuden ja haavoittuvuuden. Lapsi voi joutua oman kasvun ja kehityksen kustannuksella olemaan vanhemman mielen tasapainoa varten.

Suomessa perheistä ovat puuttuneet isät sukupolvelta toiselle sotien vaikutuksesta. Ylisukupolvisen isän puuttumisen taakkasiirtymän merkitykset elävät edelleen perheissä. Ne ilmenevät aikuisten lasten kokemana vaikeutena selviytyä omista parisuhteistaan ja rooleistaan, lasten syntymän aiheuttamasta kolmen- ja monenkeskisistä haasteista. Vaikeus selviytyä kolmen suhteessa näyttäytyä ajassamme lisääntyvinä avioeroina. Kyse on aikaisempien sukupolvien kokemista kuormituksesta, perheissä vanhempien keskinäisen suhteen puuttumisen taakkasiirtymistä sukupolvien ketjussa. Avioero on toisaalta myös mahdollisuus vapautua sellaisten taakkasiirtojen kuormituksesta, jotka aiheuttavat ratkaisematonta pahoinvointia sekä aikuisille että lapsille.

Vanhempien omat kasvuhistorian traumaattiset kokemukset näyttämölistyivät perheen suhteissa. Avuttomuus ja keinottomuus vastata lapsen ja nuoren iänmukaisiin tarpeisiin voi tuntua ylivoimaiselta. Nuoren eriytyminen ja itsenäistymispyrkimykset aktivoivat vanhemman omat ero- ja hylkäämiskokemukset. Terve pettymys vanhempaan kääntyy omaan itseensä ja omaan ”mokaamiseen”. Nuori ”säästää” vanhempia omilta huoliltaan ja kehitykseen kuuluilta prosesseiltaan. Nuori kokee olevansa yksin, hän ei tiedä *välittääkö minusta kukaan, tajuuko kukaan miltä*

minusta tuntuu? Kun vanhemman oma aikuistuminen on jäänyt liian keskeneräiseksi, vanhempi menettää kyvyn toimia nuoren kehitykseensä tarvittavien tunteiden sisältäjänä.

Vanhemmuuden puute merkitsee lapselle ja nuorelle traumaattista kokemusta ja se vahingoittaa lapsen kehitystä. Vanhemmuuden puute on lapselle jatkuva traumaattinen kokemus. Se on ylläpidetty trauma, josta selviytymiseen menee loppuelämä. Koettu vanhemmuus kuten vanhemmuuden puute siirtyvät sukupolvelta toiselle kantavana voimana tai taakkasiirtymänä. Kokemukseksi voi jäädä joko kiitollisuus tai loputtomalta tuntuva velka, jota yrittää velkoa läheisiltään suostumatta pettymään ja suremaan sekä hyväksymään vanhempien ja oman itsen rajallisuutta.

Ylisukupolvisista taakkasiirtymistä ja traumaattisista kokemuksista voidaan vapautua omaan historiaan ja kansalliseen historiaan tutustumalla. Se mahdollistuu kun uskaltautuu kuulemaan aikaisemmilta sukupolvilta heidän kokemaansa ja kykenee linkittämään koettua omaan elämäntilanteeseensa. Se merkitsee tulemista tietoisiksi siitä, mitä itse siirtää omien vanhempiensa parisuhteesta omaan nykyiseen suhteeseen.

On hyvä kysyä, millaisen parisuhteen olen sisäistänyt ja miten se vaikuttaa omaan tapaan olla parisuhteessa? Tai, mitä selaista toistan omassa vanhemmuudessa, josta olen luullut jo vapautuneeni? Ihmisellä on taipumus muodostaa oma todellisuutensa sellaiseksi kuin hän haluaisi sen olevan. Nykyisin uskotaan, että tietoisuus

meitä edeltäneiden sukupolvien kokemuksista voi estää ylisukupolvisten taakkojen eteenpäin siirtymisen.

Elämä ON, joka tarkoittaa myös suostumista siihen, että kannamme aikuisina mukamme taakkasiirtymiä ja jopa siirrämme niitä eteenpäin. Samalla on tärkeää ymmärtää, että on

myös toivoa korjaavien kokemusten mahdollistumisesta ja ylisukupolvisten taakkasiirtymien ketjujen katkeamisesta.

PIRJO TUHKASAARI
Psykoterapeutti

Kirjallisuutta:

Dicks H (1967/1993) *Marital Tensions. Clinical studies towards a psychological theory of interaction.* Lontoo: Routledge.

Dumas D (2008) *Isää vaille ja ilman sanoja. Isän merkitys lapsen tasapainossa.* Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kernberg O.F (2016) *Aggression, love, and the couple.* Kirjassa: Novakovic A (Edited by) *Couple Dynamics. Psychoanalytic perspectives in work with the individual, the couple, and the group.* Lontoo: Karnac.

Siltala P (2016) *Taakkasiirtymiä. Trauman siirto yli sukupolvien.* Helsinki. *Therapeia-säätiö.* Kirjapaino Hermes Oy.

Tuhkasaari P (2013) *Ylisukupolvisuus – Integraatioprosessi psykoanalyttisessa psykoterapiassa.* *Therapeia-säätiö.*

Tuhkasaari P (2016) *Perheen vuorovaikutussuhteet – näkökulmia lapsen psyykkiseen kehitykseen ja hoitoon.* Juhlaseminaari Tampereella 14.12.2016.

EDUSKUNNAN PUHEMIES

Paula Risikko

● MITÄ PÄÄSIÄINEN MERKITSEE TEILLE?

Pääsiäinen on minulle hiljentymisen aikaa. Pääsiäisen sanoma muistuttaa kärsimyksestä, mutta ennen kaikkea toivosta.

● ONKO TEILLÄ JOKIN PÄÄSIÄISMUISTO, JONKA VOISITTE JAKAA LUKIJOILLEMME?

Pääsiäislauantai on Pohjanmaalla trullien liikkumispäivä. Muistan kun tyttäreni 3-vuotiaana halusi myös trulliksi. Eipä autanut kuin tehdä lähes 100 ”vitsaa” ja itsekin lähteä kaveriksi liikkeelle. No hauskanahan sitä oli naapureita tavata ja loihtia ”tuoreeks terveeks”.

● KUINKA VIETÄTTE PÄÄSIÄISTÄ NYKYISESSÄ ELÄMÄNTILANTEESSANNE?

Pääsiäisen vietämme yhdessä perheen kanssa Seinäjoella. Perinteisesti kotona. Lauantaina Pohjanmaalla liikkuvat trullit ja kokot sytyvät. Sunnuntaina käymme kirkossa.

Muistoja ja kiitoksenaiheita

Valkonauhasisar **Anja Keltomäki** on jo 85-vuotias pirteä eläkeläinen. Hän asuu nykyään Turun kupeessa Vahdossa, mutta hänen valkonauhauransa alkoi Hämeenlinnan Valkonauhan piiristä. Valkonauha perusti Hämeenlinnan kaupungin ja seurakunnan tuella keväällä 1972 Neuvonta-aseman nuorille. Aseman vastuullisena työntekijänä toimi viiden vuoden ajan hämeenlinnalainen seitsenlapsisen suurperheen äiti Anja **Eloranta**, nykyinen Keltomäki. Asema sijaitsi puutalossa Linnankatu 18:ssa.

Kuinka Anjan tie vei Hämeenlinnaan ja Neuvonta-aseman työntekijäksi? Anja syntyi Terijoella ja koki kaksi evakkomatkaa turvaan sodan jaloista. Sodan jälkeen hän asettui Turkuun, jossa isä toimi puolustusvoimien palveluksessa. Rippikirkkona oli jyhkeä Turun tuomiokirkko ja kouluna tyttökoulu.

Anja avioitui nuorena ja perhe kasvoi vauhdilla. Elämän huolilta ei säästyttävä kun lapset lähestyivät murrosikää. Anjan elämänarvoihin vaikutti voimakkaasti tapahtumat, jotka alkoivat hänen tyttärensä karkumatkasta Ruotsiin. Mukana oli tyttären ystävä, jonka vanhemmat olivat uskon ihmisiä. He veivät huolensa rukouksen kanssa Jumalalle kun tyttöjä ei kuulunut kotiin. Esimerkin rohkaisemana Anjakin purki hätänsä rukoukseen. Seuraavana yönä hän näki yöllä unen, jossa sai sisimpäänsä tiedon: huomenna saat kuulla tyttärestäsi. Anja muistelee: ”Paino putosi päältäni ja nukuin pitkästä aikaa paremmin. Seuraavana iltapäivänä meille soitettiin poliisilaitokselta, että tytöt oli-

vat löytyneet. Olimme tehneet heistä etsintäkuulutuksen. Tytöt lähetettiin Ruotsista laivalla Turkuun ja saatoimme haakea heidät sieltä kotiin.” Tapahtumat veivät Anjan syvemmin uskonkysymysten äärelle ja synnyttivät vahvan uskonkokeemuksen, joka on kantanut häntä sen jälkeen.

Anja pääsi apuohjaajaksi seurakunnan iltapäiväkerhoon, josta olisi koulutettu varsinaiseksi ohjaajaksi. Jumalan suunnitelmat olivat kuitenkin toiset. Anja pyydettiin myös pyhäkoulunopettajaksi. Toiminnassa oli mukana paljon nuoria perheitä. 1960-luvun loppuvuodet olivat voimakasta hengellisen herätyksen aikaa ja samanaikaisesti yhteiskunnassa oli leviämässä uudenlaisia vaaroja ja ongelmia. Huumeet tulivat Suomeen ja monen nuoren elämä tuhoutui, sillä ongelmaan ei oltu osattu mitenkään varautua enempää yhteiskunnan sosiaalityön kuin kirkonkaan nuorisotyön puolella.

Anja lähti mukaan vasta perustettuun Kansanlähetykseen ja sen myötä hän aloitti vierailut Hämeenlinnan vankilassa. Vankilatyössä hän tapasi Hämeenlinnan Valkonauhan silloisen puheenjohtajan **Aili Toivosen**, joka pyysi Anjan Valkonauhaan ja vastaperustetun Neuvonta-aseman työntekijäksi. Anja muistelee, että hänen vastuullaan oli myös palkkojen maksaminen, sillä kaupunki rahoitti toimintaa ja tarjosi myös työntekijäresurssia.

Asema oli avoinna keskiviikkoiltaisain noin kolmen tunnin ajan. Kävijät olivat parikymppisiä vaikeuksiin joutunei-

Vas. Anja Keltomäki

Anja Keltomäki pihallaan Varpuniemiä tekemä feresi päällään.

ta nuoria. Anja näki työssään, että monet kävijät olivat joutuneet perheen hylkäämäksi murrosiän vuosina. Hän koki, että vanhempien olisi pitänyt jaksaa ymmärtää enemmän eikä ”näyttää ovea” jos nuori oli joutunut ongelmiin vaikka päihteiden kanssa. Aukioloiltoina asema tarjosi keskusteluapua, teetä ja voileipiä. Keskimäärin kävijöitä oli noin 10 illassaan.

Anjan työura jatkui viiden neuvonta-aseman vuoden jälkeen erilaisissa tehtävissä. Hän oli Pelastusarmeijan Suojakodin emännän sijaisena, kahvilanmyyjänä ja Parolassa sotilaskodin kahvilan työntekijänä. Kaiken aikaa työn rinnalla on kulkenut vapaaehtoistyö Valkonauhassa ja seurakunnissa.

Jäätyään eläkkeelle Anja muutti Turun seudulle, sillä meri-ilmasto on suotuisa astmaatikolle. Sielläkin monimuotoinen auttamistyö on jatkunut. Anja käy kuu-kausittain Venäjän Karjalassa avustusryhmän kanssa. Karjalaan viedään ruokaa, vaatteita ja erityisesti uskon sanomaa.

Anja haluaa jättää valkonauhasisarille viestinä, että oltaisiin innokkaita Her-

ran työssä muistaen aina pyytää Jumalan tahdon toteutumista maailmassa ja omassa elämässä. Anja on korkeasta iästään huolimatta aktiivinen. Hän rukoulee paljon kaikkien sydämelleen annettujen ihmisten puolesta ja kirjoittaa myös runoja. Anjan runoja on nyt sävelletty ja sovitettu lauluiksi. Laulujen ensikonsertti on Vahdon kirkossa toukokuun 27. päivänä. Lämpimästi tervetuloa kuulemaan ja nauttimaan!

Anjan runoterveiset kaikille Valkonauha-lehden lukijoille:

*Auringon paiste päiviesi myötä,
antakoon Herra lepoa ja työtä,
vihreitä ituja sydämen pintaan,
lämpimiä ajatuksia ystävien rintaan.
Taakat kun kantaa jakamalla sen,
todeta saa sanan ihmeellisyyden:
Kevyempi kuorma itselles on,
Jeesuksen voima uupumaton.*

IRJA ESKELINEN

”Rakas rämä, mutta oma”

”Aina kuullaan seireenien kutsu, mutta sitä oppii välttämään.” Näillä lohdullisilla sanoilla päätti luennoitsija Heidi Härkönen, www.ohjausavain.fi, Helsingin Valkonauhassa riippuvuuksia käsittelevän seminaarin syyspuolella 2017. Härkönen kertoi erilaisista riippuvuuksista, ensisijaisesti päihteistä. Kuuntelemassa oli toistakymmentä henkilöä.

Addiktio eli riippuvuus

Alkoholismi lienee tunnetuin riippuvuus. Se voi kulkea sukupolvien ketjussa, vaikkapa 1800-luvulta saakka, kertoo Härkönen omakohtaisen kokemuksen kautta.

Addiktiosanaa alettiin käyttää 1990-luvulla. Se tarkoittaa paitsi alkoholiriippuvuutta myös muita riippuvuuskäyttäytymisiä.

Addiktioita voidaan jakaa päihteiden lisäksi eri osa-alueisiin, kuten ostamiseen ja tuhlaamiseen, pelaamiseen, rikoksiin, esim. näpistelyyn, harrastuksiin, pa-

konomaiseen opiskeluun tai -harjoitukseen. Lisäksi on ihmis-, ajatus-, parisuhde- ja tunneriippuvuutta. Työriippuvuus on myös usein kuultu termi.

Missä kulkee riippuvuuden raja? Riippuvuusikäyttäytyminen on toistuvaa ja se

aiheuttaa aluksi suurta mielihyvän tunnetta. Riippuvuuksien tahdonalainen säätely tuottaa kuitenkin vaikeuksia, sillä riippuvuutta ohjaa sisäinen pakko ja halu. Riippuvuuden estyminen tuottaa paha-oiloa ja ahdistusta.

Syyt riippuvuuksien syntyyn voivat olla hyvin moninaisia. Perheongelmat, kuten väkivalta, köyhyys ja erilaiset traumat ovat tavallisimpia. Myös ajan vaatimukset, koulutuksen- ja työelämän vaikeudet, huonot ihmissuhteet, häpeäntunne ja erilaisten päihteiden käyttö, jotka jopa sukupolvien ketjussa, voivat altistaa riippuvuuksille.

Seuraukset

Viimeisten sotiemme vaikutusta päihteiden käyttöön ei voi vähätellä. Arvet näkyvät vielä nykyisissäkin sukupolvissa. Viime vuosisadan alkupuoliskolla olleista sodistamme palasi paitsi fyysisesti vaurioituneita, myös henkisesti traumatisoituneita miehiä, joista osa oli jäänyt riippuvaiseksi erilaisiin päihteisiin kuten amfetamiiniin. Sitä käytettiin sodassa mm. kaukopartiointitehtävissä, jotta sotilaat pysyisivät hereillä öisillä, pitkällä partiointimatkoillaan. Osa miehistä jäi sodan jälkeen huume- ja alkoholiriippuvaisiksi, jotkut jopa ”siltojen alle korvikeaineita juoviksi pultsareiksi”. Heitä tapasi elossa vielä 1970-luvun Helsingissä.

Perheidensä luo takaisin selvinneiden sotilaiden henkiset sodan arvet ”pysyivät osalla piilossa”, eikä sodasta enää koskaan haluttu edes puhua. Osalla ne purkautuivat mm. väkivaltana. Perheet kärsivät, kun päihtyneiden miesten väkivalta kohdistui mihin milloinkin, vaimoon, lapsiin, eläimiin ja näin ollen se jätti ikä-

Heidi Härkönen luennoimassa Helsingin seminaarissa.

vät jäljet seuraaviin ja vielä sitäkin seuraaviin sukupolviin.

Vaurioituneet miehet kasvattivat lapsiaan väkivallalla ja vähättelyllä. Lapsille arvaamaton aikuinen aiheutti pelkoja ja epävarmuutta. Lapsille saattoi näin ollen kehittyä erilaisia selviytymisrooleja, kuten sovittelijan-, syntipukin- ja sankarin rooli. Lapsi saatettiin myös ”unohtaa” ja hän saattoi elää lapsuutensa yksinäisenä, vailla aikuisen turvaa ja hyväksyntää.

Perheen merkitys ja toipuminen

”Perhe on paikka, jossa voi opetella rakkautta”, toteaa Härkönen. Varhaiset perhekokemukset muovaavat tapaa nähdä maailma. Suojamekanismit ja toimintatavat kehittyvät vuorovaikutuksessa. Perheessä kasvamisen vaikuttaa persoonan ja tunteiden kehittymiseen. Sotatraumat vaikuttavat useampaan sukupolveen, mutta jälkipolvien perheiden toimivat ihmissuhteet auttoivat ja voivat yhäkin auttaa läpikäymään ja irrottautumaan riippuvuutta ylläpitävistä suojarooleista. Aiempien sukupolvien tilanteiden tunnistaminen, anteeksiantaminen ja oivaltaminen voi myös vapauttaa niistä ja epämääräisistä pahan olon tunteista.

Alkoholismissa tai muissa riippuvuuksissa ei ole välttämättä henkilön omaa kykyä tiedostaa ongelmansa. Tilalle arkeen olisi rakennettava jotain muuta, kuten ilon hetkiä. Ilon merkitys riippuvuuksista toipumisessa on tärkeää, mutta se voi olla vaikeaa, sillä riippuvuuden lakkaamisen jälkeen on hankalaa löytää mielihyvää mistään.

Riippuvaisella ihmisellä itsellään on oltava tarve muutosprosessiin. Prosessin kautta pyritään parantamaan terveyttä

ja hyvinvointia elämällä itseohjautuvasti. On siis oltava oma tietoisuus ja tarve normaalista terveydentilasta, mielestä ja voimasta.

On myös hyödyllistä tunnistaa omia tarpeita, mahdollisesti nähdä ja kohdata uusia ihmisiä tai luoda suhteita ”kadoksissa oleviin” sukulaisiin ja ystäviin. Hyvät sosiaaliset suhteet ja verkostot tarjoavat tukea, ystävyyttä, rakkautta ja toivoa. Erittäin tärkeää on irrottautua haitallisista ihmissuhteista ja tuhoisista toimintatavoista.

Toiminnan ja tuen on oltava toistuvaa, jotta toipuminen on mahdollista. Itselle on tehtävä selkeät tavoitteet. Tiedot, terveet valinnat tukevat fyysisistä ja psyykkistä hyvinvointia. Keskiytyminen mielihyvää tuottavaan toimintaan, siihen kaikkeen, mikä itsestä tuntuu luontevalta ja ”omalta”, antaa voimaa ja tukee riippuvuuksista vapautumista.

Riippuvuuksista voi päästä ominkin voimin irti, vaikka se on vaikeaa. Apua on kuitenkin tarjolla ja tukea tarjoaviin paikkoihin voi olla hyvä hakeutua silloin kun on vakavia vaikeuksia selviytyä arjesta ja myös silloin jos jaksamista kuormittavat fyysiset tai psyykkiset ongelmat. Oma koti, terveys, ihmissuhteet ja mielekäs tekeminen ovat tärkeitä toipumisen osa-alueita riippuvuuksista selviytymisessä.

Teksti ja kuva PIRJO SIPILÄ

Riippuvuuksista ja niistä irrottautumiseen löytyy lisää tietoa internetistä googlettamalla esim. sana ”riippuvuudet”.

Posti Green

Eläviä sanoja

*Herra, en tiedä
mitä minun pitäisi pyytää.
Vain sinä tiedät, mitä tarvitsen.
Sinä rakastat minua paremmin
kuin itse osaan itseäni rakastaa.
Isä, anna lapsellesi sitä,
mistä hän ei edes tiedä,
miten sitä sinulta anoisi.
En uskalla edes pyytää.
Annan vain sinulle sydämeni
ja avaan sen sinulle
Katso hätääni, jota en edes itse tunne.*

Francois de Fénelon

Valkonauha Suomessa: vastuuta sinusta ja minusta vuodesta 1896

